

Sert Gücün Gölgesinde Rusya'nın Askeri Kapasitesi ve Yakın Çevresinde Güvenlik Dinamikleri: Post-Sovyet Coğrafyada Askeri Baskı ve Caydırıcılık Stratejileri

In the Shadow of Hard Power Russia's Military Capacity and Security Dynamics in its Near Abroad: Military Coercion and Deterrence Strategies in the Post-Soviet Space

Zeynep Deniz ALTINSOY¹

Özet

Bu çalışma, Rusya'nın sert güç kapasitesini post-Sovyet coğrafyada güvenlik dinamiklerini şekillendirme aracı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle Kremlin'in askeri baskı ve caydırıcılık stratejileri üzerinden bölgesel düzen kurma çabaları incelenmektedir. Araştırmanın temel amacı, Rusya'nın yakın çevresinde uyguladığı askeri müdahale biçimlerinin hem fiziksel hem de psikolojik etkilerini ortaya koymak ve bu stratejilerin uluslararası hukuk, bölgesel istikrar ve normatif düzen açısından sonuçlarını değerlendirmektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Olay temelli analiz yaklaşımıyla Gürcistan (2008), Ukrayna (2014 ve 2022) gibi örnek vakalar üzerinden Rusya'nın askeri kapasite kullanımı incelenmiş; resmi doktrinler, güvenlik belgeleri ve bölgesel aktörlerin tepkileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Literatür taraması, söylem analizi ve stratejik belge incelemesi yoluyla Rusya'nın caydırıcılık mimarisi çok katmanlı bir perspektifle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Caydırıcılık Stratejileri, Post-Sovyet Güvenlik Alanı, Rusya'nın Askerî Güç Projeksiyonu, Sert Güç Rusya, Yakın Çevre

Abstract

This study aims to analyze Russia's hard power capacity as an instrument for shaping security dynamics in the post-Soviet space. In particular, it examines the Kremlin's efforts to establish a regional order through strategies of military coercion and deterrence. The main objective of the research is to reveal the physical and psychological effects of Russia's modes of military intervention in its near abroad and to evaluate the consequences of these strategies in terms of international law, regional stability, and the normative order. The study is based on qualitative research methods. Using an event-based analytical approach, it examines Russia's use of military power through case studies such as Georgia (2008) and Ukraine (2014 and 2022), while official doctrines, security documents, and the reactions of regional actors are evaluated comparatively. Through literature review, discourse analysis, and the examination of strategic documents, Russia's deterrence architecture is addressed from a multi-layered perspective.

Keywords: Deterrence Strategies, Near Abroad, Post-Soviet Security Space, Russia's Military Power Projection, Russian Hard Power

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, deniz.altinsoy@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0335-3181

Giriş

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Rusya Federasyonu, bölgesel bir güç olarak yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu süreçte askeri kapasite, yalnızca ulusal güvenliğin değil, aynı zamanda bölgesel nüfuzun da temel aracı haline gelmiştir. Özellikle 2008 Gürcistan Savaşı, 2014 Kırım ilhaki ve 2022 Ukrayna işgali gibi olaylar, Rusya'nın sert güç stratejilerinin bölgesel güvenlik dinamiklerini nasıl şekillendirdiğini gözler önüne sermektedir. Güç projeksiyonunun yeni yüzü Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya, bölgesel nüfuzunu yeniden tesis etmek için askeri kapasitesini stratejik bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. Bu süreçte sert güç, yalnızca savunma değil, aynı zamanda diplomatik baskı ve normatif meydan okuma aracı haline gelmiştir (Galeotti, 2017: 12-15).

Gürcistan, Ukrayna ve Belarus gibi ülkelerdeki müdahaleler, Rusya'nın post-Sovyet coğrafyada güvenlik mimarisini yeniden şekillendirme çabasının göstergesidir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemde güç dengeleri yeniden şekillenmiş, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan jeopolitik boşluk, Rusya Federasyonu tarafından stratejik bir fırsat alanı olarak değerlendirilmiştir. Bu yeni dönemde Rusya, yalnızca ekonomik ve diplomatik araçlarla değil, aynı zamanda askeri kapasitesiyle de bölgesel nüfuzunu pekiştirmeye yönelmiştir. Özellikle post-Sovyet coğrafyada yaşanan krizler, Moskova'nın sert güç stratejilerini yeniden tanımladığı ve askeri baskı yoluyla caydırıcılık mekanizmalarını etkinleştirdiği bir süreci başlatmıştır.

2008 Gürcistan müdahalesi, 2014 Kırım ilhaki ve 2022 Ukrayna işgali gibi örnekler, Rusya'nın askeri kapasitesini yalnızca savunma amaçlı değil, aynı zamanda bölgesel düzeni dönüştürme aracı olarak kullandığını göstermektedir. Bu bağlamda, Rusya'nın askeri modernizasyon hamleleri, hibrit savaş teknikleri ve nükleer caydırıcılık stratejileri, yakın çevresindeki güvenlik dinamiklerini doğrudan etkilemekte; uluslararası hukuk ve normatif düzenlemelerle çatışma potansiyeli taşımaktadır.

Bu çalışma, Rusya'nın askeri kapasitesinin post-Sovyet coğrafyada nasıl bir güvenlik mimarisi oluşturduğunu, hangi stratejik araçlarla caydırıcılık sağladığını ve bölgesel aktörler üzerinde ne tür baskı mekanizmaları kurduğunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, sert gücün normatif sınırları ve uluslararası hukukla olan gerilimleri de ele alınarak, Rusya'nın bölgesel güç projeksiyonunun çok katmanlı yapısı ortaya konulacaktır.

Bu çalışmada Rusya'nın hibrit güç projeksiyonunu dâhil olmak üzere askeri doktrininin bölgesel güvenlik mimarisi üzerindeki etkilerini analiz etmeyi; askeri kapasitenin konvansiyonel olmayan biçimlerde dahi nasıl araçsallaştırıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Rusya'nın askeri doktrini, özellikle 2010 ve 2014 yıllarında yayımlanan resmî belgelerle birlikte, bölgesel caydırıcılık ve önleyici müdahale stratejilerini kurumsallaştırmıştır. Kremlin'in 2014 tarihli Military Doctrine of the Russian Federation belgesinde, NATO'nun doğuya genişlemesi "Rusya'nın ulusal güvenliğine yönelik temel tehdit" olarak tanımlanmakta; buna karşılık olarak "önleyici askeri tedbirler" in meşru kabul edildiği vurgulanmaktadır (Russian Federation, 2014: 3-6).

1. Rusya'nın Askeri Doktrini ve Caydırıcılık Anlayışı

21. yüzyılın güvenlik mimarisi, konvansiyonel savaşın ötesine geçerek hibrit tehditlerin yükselişine sahne olmuştur. Bu dönüşümün en belirgin örneklerinden biri, Rusya'nın askeri kapasitesini yalnızca fiziksel çatışmalarda değil, aynı zamanda bilgi alanında, vekil aktörler aracılığıyla ve siber uzayda kullanmasıdır. Hibrit savaş, Moskova'nın bölgesel nüfuzunu artırmak için geliştirdiği çok katmanlı bir stratejidir.

Kırım'ın ilhakı, Donbas'taki vekil güçler, Belarus'taki medya manipülasyonu ve Kazakistan'daki CSTO müdahalesi, bu stratejinin farklı biçimlerini ortaya koymaktadır.

Bu doktrin, klasik caydırıcılık anlayışını hibrit unsurlarla birleştirerek, konvansiyonel güç kullanımı ile düzensiz taktiklerin eş zamanlı uygulanmasını öngörmektedir. Galeotti'ye (2016: 2-5) göre, Rusya'nın "gibridnaya voina" (hibrit savaş) yaklaşımı, askeri kapasitenin yalnızca savaş alanında değil, aynı zamanda bilgi alanında da kullanılmasını içermektedir.

Rusya'nın askeri doktrini, Soğuk Savaş sonrası dönemde tehdit algısının dönüşümüne paralel olarak evrilmiştir. 1993 tarihli ilk öğreti, nükleer silahları konvansiyonel zayıflığı dengeleyen temel caydırıcı unsur olarak tanımlarken; 2000 ve 2010 versiyonları, NATO'nun doğuya genişlemesini ve ABD'nin füze savunma sistemlerini açık tehdit olarak kodlamıştır (Bruusgaard, 2016: 9-11). 2014 tarihli "Военная доктрина Российской Федерации (Military Doctrine of the Russian Federation)" belgesi ise, Rusya'nın güvenlik anlayışında belirgin bir kırılma noktasıdır. NATO'nun genişlemesi, "renkli devrimler" ve "bilgi alanındaki tehditler" gibi unsurlar, ulusal güvenliğe yönelik doğrudan tehditler olarak tanımlanmıştır (Russian Federation, 2014: 3-6). Bruusgaard (2016: 12-16), Rusya'nın "stratejik caydırıcılık" (стратегическое сдерживание) anlayışının Batı'daki klasik caydırıcılık kavramından farklılaştığını vurgular. Bu kavram, nükleer ve konvansiyonel araçların yanı sıra ekonomik, diplomatik ve bilgi temelli araçları da içerir. Caydırıcılık yalnızca savunma değil, aynı zamanda yönlendirme ve baskı stratejisi olarak da işlev görür.

2. Doktrinsel Temeller 1993-2010 Arası: Savunmadan Önleyici Caydırıcılığa

1993 doktrini, Sovyet sonrası dönemin kaotik yapısında Rusya'nın askeri kapasitesinin yeniden tanımlanması ihtiyacına yanıt verirken, 2000 ve 2010 doktrinleri daha sistematik bir tehdit listesi sunmuştur. Özellikle 2010 doktrini, NATO'nun doğuya genişlemesini ve ABD'nin füze savunma sistemlerini açık tehdit olarak tanımlamış; bu durum Rusya'nın caydırıcılık stratejisini nükleer silahlar etrafında yeniden yapılandırmasına neden olmuştur (Bruusgaard, 2016: 9-11). Bu durum Rusya'nın stratejik kültürünün değişime uğramadan NATO'nun üç nükleer gücü ile Rusya arasındaki yetenek dengesinin en çarpık alan olarak tanımlanmış olduğu taktik veya stratejik olmayan nükleer silahlara (NSNW) odaklanmasını da sağlamıştır (Eken, Chauhan, Aubert, van Hooft, 2025: 11)

Bu bağlamda 2014 Doktrini, "Hibrit Tehditler ve Bölgesel Baskı"nın ortadan kaldırılmasına yönelik şekilde geliştirilmiştir. 2014 tarihli Military Doctrine of the Russian Federation belgesi, Rusya'nın güvenlik anlayışında belirgin bir kırılma noktasıdır. NATO'nun genişlemesi, "renkli devrimler" ve "bilgi alanındaki tehditler" gibi unsurlar, Rusya'nın ulusal güvenliğine yönelik doğrudan tehditler olarak tanımlanmıştır (Russian Federation, 2014: 3-6). Bu doktrin, yalnızca savunma değil, "önleyici müdahale" ve "aktif savunma" ilkeleriyle, askeri kapasitenin bölgesel baskı ve caydırıcılık aracı olarak kullanılmasını meşrulaştırır.

Dolayısıyla Rusya hibrit savaş doktrinsel olarak kurumsallaştırmayı uygun görmüştür. Rusya'nın hibrit savaş stratejisi, uluslararası hukukta aktör tanımını ve savaşın başlangıç kriterlerini belirsizleştirmektedir. Michael Schmitt, siber saldırılar ve dezenformasyon kampanyalarının "silahlı saldırı" sayılıp sayılmayacağı konusunda ciddi bir normatif boşluk olduğunu belirtir. Özellikle Estonya (2007) ve Ukrayna (2015) örneklerinde, bu tür saldırıların uluslararası barışa tehdit oluşturduğu halde klasik savaş

tanımına girmediği görülmüştür (Akt. Roscini, 2014: 48). Jensen (2019: 5-10) ise hibrit savaşın "gri alan stratejisi" olarak devletlerin sorumluluktan kaçmasına olanak tanıdığını; bu durumun uluslararası hukukta hesap verebilirlik mekanizmalarını zayıflattığını savunur. Bingöl'e (2023: 18-21) göre, Rusya'nın askeri doktrini "stratejik caydırma, aktif savunma ve hibrit savaş" üçlüsü üzerine kuruludur. Bu yapı hem konvansiyonel hem de düzensiz unsurların eş zamanlı kullanımını öngörerek, klasik savaş tanımlarını aşındıran bir güç projeksiyonu modeli sunar. Bu yaklaşım, özellikle 2014 sonrası dönemde Kırım'ın ilhakı ve Donbas'taki vekil güçlerin desteklenmesiyle sahada kurumsallaşmıştır. Bruusgaard, Rusya'nın hibrit savaş stratejisini "alanlar arası baskı kurma yeteneği" olarak tanımlar; bu strateji, askeri araçlarla birlikte siber saldırılar, dezenformasyon ve ekonomik baskı unsurlarını da içerir (Bruusgaard, 2016: 17-20).

Diğer taraftan Jensen (2019, 10-14) hibrit savaş ile gri bölge savaşının benzerliği ya da aynı kavramlar olduğuna dair şüpheler taşımaktadır. Stanley ve Cox Kırım'ın (2018: 2-3) ilhakının ilk "gri bölge savaşı" olduğunu ileri sürer ve burada Rusya'nın amacının "uluslararası ilgiyi" Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya arasında bir "güç eşitliği olduğu" gerçeğine çekmek olduğunu söyler. Tüm bunlar bir yana Rusya eski saldırganlığından farklı bir tutum da sergilememektedir. Beraberinde yine Stanley ve Cox'un (2018: 26) iddiasına göre askeri modernizasyon yaratmış ve yenilikçi savaş teknikleri de kullanmamaktadır. Doğrusu bu iddia ne kadar gerçeği yansıtmaktadır tartışma konusudur. "Gerçekte ne olduğunu açıklamak için ne olmadığını söyleyebilmek gerekir" (Brands, 2016).

3. Modernizasyon Hamleleri: Teknoloji Temelli Caydırıcılık

2008 Gürcistan Savaşı sonrasında Rusya, askeri kapasitesini yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Bu süreçte, savunma bütçesi %30 oranında artırılmış; modern silah sistemlerine yatırım yapılmıştır (Kofman ve Frolov, 2020: 22-28). Bu süreç, 2011-2020 Государственная программа вооружения (Devlet Silahlanma Programı) ile kurumsallaşmıştır. IISS tarafından yayımlanan kapsamlı değerlendirme de, bu programın temel hedefleri, %70 oranında modern ekipmanla donatılmış bir orduya ulaşmak, Nükleer üçlü yapının (kara, deniz, hava) modernizasyonunu tamamlamak, Siber ve elektronik harp kapasitesini artırmak ve Komuta-kontrol sistemlerini dijitalleştirmektir (IISS, 2020: 17-21).

Bu hedefler doğrultusunda geliştirilen sistemler arasında T-14 Armata tankı, S-500 Prometey hava savunma sistemi ve Avangard hipersonik füzesi öne çıkmaktadır. RAND Corporation'ın 2025 tarihli analizinde, bu sistemler yalnızca teknik üstünlük değil, aynı zamanda stratejik caydırıcılık kapasitesinin yeniden tanımlanmasını sağlamaktadır (Grisé vd., 2025: 22-26).

Özellikle Avangard sistemi, Mach 20 hızında hareket edebilme ve yön değiştirerek radar sistemlerini aşma kapasitesiyle, ABD'nin füze savunma kalkanını etkisizleştirme potansiyeline sahiptir. Bu durum, Rusya'nın nükleer caydırıcılığı yalnızca savunma değil, stratejik baskı aracı olarak konumlandığını göstermektedir (Bruusgaard, 2016: 18-19).

Rusya'nın mevcutta elinde bulunan, T-14 Armata "Ana Muharebe Tankı, Aktif koruma sistemleri ve insansız kule teknolojisiyle donatılmış", S-500 Prometey Hava Savunma Sistemi, "600 km menzile kadar hipersonik hedefleri vurabilme kapasitesine sahip", Avangard Hipersonik Füze Sistemi, "Mach 20 hızında hareket edebilen ve nükleer başlık taşıyabilen", sistemler şeklindedir ve ABD'nin füze savunma kalkanını etkisizleştirmeyi hedeflemektedir.

Bu modernizasyon, yalnızca teknik bir dönüşüm değil; aynı zamanda stratejik caydırıcılığın yeniden tanımlanması anlamına gelmektedir. Kofman ve Frolov'a (2020: 30) göre, Rusya'nın bu sistemleri geliştirme motivasyonu, "asimetrik avantaj yaratma ve NATO'nun teknolojik üstünlüğünü dengeleme" amacına dayanmaktadır.

4. Stratejik Kültür ve Ontolojik Güvenlik: Caydırıcılığın Kimliksel Boyutu

Ontolojik güvenlik, devletlerin yalnızca fiziksel tehditlere değil, kimliksel belirsizliklere karşı da güvenlik arayışı içinde olduğunu (Giannopoulos, Smith, Theocharidou; 2020: 19-22) savunan bir teoridir. Bu yaklaşım, klasik güvenlik anlayışından farklı olarak, devletin "benlik" algısını koruma çabasını merkeze alır (Mitzen, 2006: 342-345). Devletler, dış politikalarını yalnızca çıkar değil, aynı zamanda kimliksel süreklilik sağlamak için biçimlendirir (Kuhn, 2018: 13-22). Rusya, özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, kimliksel bir kırılma yaşamış ve bu kırılma, dış politika söylemlerine doğrudan yansımıştır. Prina'nın (2024) çalışması, Rusya'nın "spiritual-moral values" (SMV) söylemini, kültürel egemenlik ve ulusal birlik üzerinden bir ontolojik güvenlik inşası olarak yorumlar. Bu değerler, Batı'nın liberal normlarına karşı bir "kimliksel kalkan" olarak sunulmuştur. Putin'in lider kimliğini Rusya'nın dış politika davranışlarıyla bütünleştirerek değerlendirir. Putin, "Slavlık", "Ortodoksuluk" ve "tarihsel birliktelik" gibi anlatılarla, Rusya'nın benliğini Batı karşısında yeniden tanımlamaktadır. Bu anlatılar, yalnızca stratejik değil; aynı zamanda ontolojik bir süreklilik iddiası taşır.

Bu bağlamda, Rusya'nın Balkanlar'daki politikası, Sırbistan gibi Slav-Ortodoks ülkelerle kurulan "kimliksel ittifaklar" üzerinden yürütülmektedir. Bu ittifaklar, Batı'nın normatif baskısına karşı bir "ontolojik tampon bölge" işlevi görür.

Putin'in söylemlerinde sıkça yer alan "Rusya'nın özel yolu", "medeniyet devleti" ve "ahlaki üstünlük" (Allison, 2008: 1154) gibi ifadeler, yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda ontolojik bir güvenlik stratejisidir. Bu söylem hem içteki kimliksel parçalanmayı hem de dıştaki normatif baskıyı dengelemeye yöneliktir. Dolayısıyla yukarıda da ifade edildiği üzere Rusya'nın nükleer stratejisi yalnızca askeri kapasiteye değil, aynı zamanda stratejik kültürüne ve ontolojik güvenlik ihtiyacına dayanır. Adamsky, Rus stratejik kültürünün "sıfır toplamı dünya görüşü", "devletin hayatta kalma takıntısı" ve "Batı'ya karşı tarihsel güvensizlik" gibi unsurlarla şekillendiğini belirtir. Bu kültür, nükleer caydırıcılığı yalnızca savunma değil, kimliksel bir güvenlik aracı olarak konumlandırır (Adamsky, 2018: 33-60).

Ontolojik güvenlik teorisine göre, devletler yalnızca fiziksel tehditlere değil, kimliksel belirsizliklere karşı da güvenlik arayışındadır. Budjeryn, Rusya'nın nükleer söyleminin, Sovyet sonrası kimlik krizine karşı bir "devlet sürekliliği" anlatısı sunduğunu savunur. Bu anlatı, nükleer kapasiteyi ulusal varoluşun teminatı olarak kodlar. Bu bağlamda, caydırıcılık stratejisi yalnızca askeri değil; aynı zamanda kimliksel, tarihsel ve ideolojik bir çerçeveye oturur. Bu durum, etik ve hukuki normlarla çatışan bir "varoluşsal güvenlik mantığı" üretir (Budjeryn, 2023: 34-47).

Składanowski'nun çalışması, Rusya'nın ulusal güvenlik sisteminde dinin rolünü ontolojik güvenlik perspektifiyle ele alır. Rus Ortodoks Kilisesi, devletin ideolojik aygıtı hâline gelmiş; dini söylem, ulusal kimliğin ve tarihsel sürekliliğin bir parçası olarak araçsallaştırılmıştır. Bu durum, klasik sekülerleşme teorileriyle çelişmekte; dinin kamusal alandaki görünürlüğü artarken, doktrinsel özerkliği azalmaktadır. Ontolojik güvenlik açısından bakıldığında, din burada bir "kimlik sabitleyici" olarak işlev görür. Rusya'nın ontolojik güvenlik stratejisi, uluslararası hukuk ve etik normlarla sık sık çatışmaktadır. Özellikle Kırım'ın ilhakı, Donbas'taki vekil güç kullanımı ve nükleer söylemin sivilleri

hedef alacak biçimde genişletilmesi, "benliği koruma" adına "normatif sapma" üretmektedir. Bu bağlamda, ontolojik güvenlik arayışı, yalnızca içsel bir istikrar değil; aynı zamanda dışsal bir norm kırımı anlamına gelir. Devletin kimliğini koruma çabası, uluslararası düzenin etik ve hukuki ilkeleriyle farklılıklar göstermektedir.

5. Normatif Gerilim: Caydırıcılığın Hukuki ve Etik Sınırları

Rusya'nın doktrinsel dönüşümü, uluslararası hukuk açısından ciddi normatif ayrışmalar ortaya çıkartmaktadır. BM Şartı'nın 2(4) maddesi, güç kullanımını yasaklarken; Rusya'nın "önleyici müdahale" söylemi, bu ilkeyle doğrudan çelişmektedir. Ayrıca, hibrit savaşın aktör tanımını belirsizleştirmesi, savaş hukukunun temel ilkelerini zayıflatmaktadır (Crawford, 2015: 251-254).

Uluslararası hukukta güç kullanımı yasağı, devletler arası ilişkilerin temel taşıdır. BM Şartı'nın 2(4) maddesi, herhangi bir devletin başka bir devlete karşı kuvvet kullanmasını veya tehdidini açıkça yasaklar. Ancak Rusya'nın askeri doktrininde yer alan "önleyici müdahale" ve "vatandaşları koruma" söylemleri, bu normun esnetilmesine yönelik stratejik bir çerçeve sunar. Ruys, Armed Attack and Article 51 of the UN Charter adlı çalışmasında, Rusya'nın Kırım müdahalesini "önleyici meşru müdafaa" kapsamında değerlendirme çabasının uluslararası hukuk açısından geçersiz olduğunu belirtir. Çünkü müdahale, silahlı saldırı eşliğini karşılamamış ve "Güvenlik Konseyi" onayı alınmamıştır (Ruys, 2010: 312-316). Benzer şekilde, Lubell, "extraterritorial self-defence" (Lubell, 2010: 45-49) kavramının Rusya tarafından genişletilerek kullanıldığını; bu durumun hem normatif hem pratik düzeyde tehlikeli bir emsal oluşturduğunu vurgular (Ryngaert, 2012: 2).

Uluslararası toplum, Rusya'nın caydırıcılık stratejisine karşı hem hukuki hem kurumsal düzeyde yanıt üretmeye çalışmaktadır. Avrupa Birliği Hibrit Tehditlerle Mücadele Merkezince 2020 yılında başlatılan özel bir çalışmada, katılımcı devletler NATO ve Avrupa Birliği'nin hibrit tehditlere yönelik Ulusal Güvenlik Teşkilatı'nın konuya dair görüşlerini tespit etmeye çalışmıştır (Jokinen, Normark; 2022: 4). Ayrıca, Avrupa Konseyi'nin 2023 tarihli Framework Convention on Cybersecurity and Hybrid Threats belgesi, hibrit savaşın uluslararası hukuk kapsamına alınması yönünde önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Bu belge, dezenformasyon, siber saldırı ve vekil güçlerin kullanımı gibi unsurları "uluslararası barışa tehdit" olarak tanımlamaktadır (Council of Europe, 2023: 6-9).

6. Nükleer Caydırıcılık ve Bölgesel Baskı

Rusya'nın nükleer caydırıcılık stratejisi, etik düzeyde de ciddi tartışmalara yol açmaktadır. Tannenwald, nükleer silahların "kullanılabilirlik" söylemiyle yeniden gündeme getirilmesinin, nükleer tabu kavramını aşındırdığını ve savaş etiği açısından kabul edilemez bir tehdit oluşturduğunu belirtir (Tannenwald, 2007: 45-48).

Brian Orend, The Morality of War adlı eserinde, caydırıcılığın etik sınırlarını sorgular ve sivillerin kasıtlı olarak tehdit edilmesini "just war theory"nin temel ilkeleriyle bağdaştırmaz. Bu açıdan değerlendirildiğinde de Rusya'nın nükleer stratejisinde bu tür tehditlerin açıkça yer alması, etik açıdan ciddi bir norm ihlali anlamına gelmektedir (Akt. Makang, 2015: 106-114). Rusya'nın nükleer kapasitesi, üçlü yapı (kara, deniz, hava) üzerinden sürdürülmekte ve "esnek caydırıcılık" stratejisiyle desteklenmektedir. Bu strateji, düşük ölçekli çatışmalarda dahi nükleer tehdit unsuru barındırmakta; böylece bölgesel aktörler üzerinde psikolojik baskı yaratmaktadır (Brzezinski, 2014: 17-20).

Kaliningrad bölgesine yerleştirilen 9K720 İskender-M füzelerinin Baltık ülkeleri ve Polonya üzerindeki doğrudan caydırıcı etkisi, NATO'nun doğu kanadında ki askeri yığınağını hızla artırmasına neden olmuş; bölgesel güvenlik dengesi ciddi biçimde sarsılmıştır (Allison, 2008: 1147). Rusya'nın Kaliningrad bölgesine yerleştirdiği 9K720 İskender-M kısa menzilli balistik füze sistemleri, yalnızca askeri bir kapasite değil; aynı zamanda Avrupa güvenlik mimarisinde normatif ve psikolojik bir baskı aracı olarak işlev görmektedir. Kaliningrad, Rusya'nın ana karasından kopuk, Polonya ve Litvanya arasında sıkışmış bir eksklavdır. Bu konum, Moskova'ya NATO'nun iç hattına doğrudan erişim imkânı sunar. 2025 Zapad tatbikatları sırasında, 9K720 İskender-M sistemlerinin E28 otoyolu boyunca taşınarak Polonya sınırına 60 km mesafeye yerleştirilmesi, bu caydırıcılığın görünür ve hesaplanmış biçimde sergilendiğini göstermektedir.

Bu füze sistemleri, 500 km menziliyle Varşova, Vilnius, Riga ve Berlin gibi başkentleri doğrudan hedef kapsamına alır. Bazı kaynaklar, Rusya'nın daha uzun menzilli İskender-1000 varyantlarını test ettiğini ve bu sistemlerin Danimarka, İsveç ve Almanya'nın iç bölgelerini kapsayabileceğini belirtmektedir. Kaliningrad'daki 9K720 İskender-M konuşlanması, Rusya'nın "anti-access/area denial" (A2/AD) stratejisinin merkezinde yer alır. Bu strateji, NATO'nun bölgeye hızlı müdahale kapasitesini sınırlamayı ve hava-deniz erişimini engellemeyi hedeflemektedir.

Füze sistemlerinin radar ve hava savunma unsurlarıyla bütünleşmiş biçimde konuşlandırılması, bölgeyi fiilen bir "no-go zone" hâline getirmektedir. Polonya, 2025 itibarıyla 40.000 askerlik bir yığınakla Rusya ve Belarus sınırında konuşlanmış; Litvanya ve Letonya ise HIMARS ve Patriot sistemleriyle füze savunma kapasitesini güçlendirmiştir. NATO'nun Article 5 taahhüdü, bu tür konuşlanmalarla fiilen "önleyici caydırıcılık" stratejisine dönüşmüştür. 9K720 İskender-M sistemlerinin görünür biçimde taşınması, yalnızca askeri değil; aynı zamanda psikolojik bir mesajdır. Özellikle Varşova'nın üç dakikalık füze menzili içinde olması, karar alma süreçlerini tehlikeli biçimde sıkıştırmakta; Avrupa güvenlik mimarisinde "stratejik sabır" kavramını aşındırmaktadır.

Bu durum, NATO'nun caydırıcılık stratejisini daha agresif ve reaktif hâle getirmekte; diplomatik çözüm alanını daraltmaktadır. Moskova'nın bu tür konuşlanmaları, Batı'nın stratejik kararlılığını test etme ve bölgesel aktörlerin psikolojik eşliğini zorlamaya yönelik bir "zorlayıcı diplomasi" biçimi olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası hukuk açısından, Kaliningrad'daki füze konuşlanması doğrudan bir saldırı teşkil etmese de BM Şartı'nın 2(4) maddesinde tanımlanan "güç tehdidi" kavramıyla örtüşmektedir. Roy Allison'a (2008: 1147) göre, bu tür askeri gösteriler, uluslararası ilişkilerde "zorlayıcı davranış" olarak yorumlanabilir ve normatif düzeyde meşruiyet sorunları yaratır. Ayrıca, bu konuşlanmaların sivillerin yaşadığı bölgeleri hedef alabilecek biçimde yapılandırılması, savaş etiği açısından ciddi bir ihlal potansiyeli taşır. Orend'in belirttiği gibi, caydırıcılık stratejisi sivilleri kasıtlı olarak tehdit ediyorsa, "just war theory"nin temel ilkeleriyle bağdaşmaz (Akt. Makang, 2015: 106-114).

7. Post-Sovyet Coğrafyada Güç Projeksiyonu

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ortaya çıkan jeopolitik boşluk, Rusya'nın yeniden bölgesel hâkimiyet kurma çabalarını tetiklemiştir. Bu çabalar, yalnızca diplomatik ve ekonomik araçlarla değil; aynı zamanda doğrudan askeri müdahalelerle de şekillenmiştir. Gürcistan (2008), Ukrayna (2014 ve 2022) ve dolaylı olarak Karabağ (2020 sonrası) gibi örnekler, Rusya'nın post-Sovyet coğrafyada güç projeksiyonunu nasıl gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Rusya'nın bu müdahaleleri, klasik güç dengesi

teorileriyle açıklanabilir. Neo-realist yaklaşım, uluslararası sistemdeki kutuplaşma ve NATO'nun doğuya genişleme stratejisi, Rusya'yı çevreleme (encirclement) algısına sürüklemiş ve bu algı, askeri refleksi tetiklemiştir (Askarov, 2019: 45-52).

Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO üyeliğine yaklaşması, Rusya tarafından kırmızı çizgi olarak değerlendirilmiş; bu durum, Güney Osetya ve Kırım gibi bölgelerde fiili müdahalelere zemin hazırlamıştır. Özellikle Gürcistan ve Ukrayna'nın NATO üyeliğine yaklaşması, Rusya tarafından kırmızı çizgi olarak değerlendirilmiş; bu durum, Güney Osetya ve Kırım gibi bölgelerde fiili müdahalelere zemin hazırlamıştır. 2020 Karabağ Savaşı sonrasında "dolaylı projeksiyon" ve "dolaylı bir barış gücü maskesi" ortaya konulmuştur. Her ne kadar Rusya, İkinci Karabağ savaşında doğrudan savaşın tarafı olmasa da 2020 Karabağ Savaşı sonrasında bölgeye yerleştirdiği barış gücü birlikleri, post-Sovyet coğrafyada dolaylı güç projeksiyonunun bir örneği olmuştur. Bu birlikler, Rusya'nın Güney Kafkasya'daki nüfuzunu pekiştirmiş ve Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki dengeyi Moskova lehine yeniden şekillendirmiştir (Toprak ve İsmayıl, 2025: 627).

Bu müdahalelerin uluslararası hukuk açısından değerlendirilmesi, özellikle BM Şartı'nın 2(4) maddesi (kuvvet kullanma yasağı) ve 51. maddesi (meşru müdafaa hakkı) çerçevesinde yapılmalıdır. Rusya'nın müdahaleleri, çoğu zaman "vatandaşları koruma" veya "barış gücü" gerekçesiyle meşrulaştırılmaya çalışılmıştır; ancak bu gerekçeler, uluslararası hukukta geniş kabul görmemiştir (Askarov, 2019: 66). Ayrıca, sivililerin korunması, orantılılık ve ayırt edilebilirlik ilkeleri sıklıkla ihlal edilmiştir. Post-Sovyet coğrafyada Rusya'nın güç projeksiyonu aynı zamanda normatif, diplomatik ve teknolojik araçlarla da sürmektedir. Bu strateji, bölgesel istikrarsızlığı artırmakta ve uluslararası hukuk normlarının aşındırılmasına neden olmaktadır. NATO ve AB gibi aktörlerin tepkisizliği de Rusya'nın bu projeksiyonunu daha da agresif hale getirmektedir (Toprak ve İsmayıl, 2025: 629).

Rusya'nın 2008 yılında Güney Osetya ve Abhazya'daki askeri müdahalesi, post-Sovyet coğrafyada güç projeksiyonunun ilk açık örneği olarak değerlendirilmiştir. Rusya'nın Eski Sovyet coğrafyasında ki güç projeksiyonu kaygısını daha iyi anlayabilmek için vakaların tek tek incelenmesi doğru olacaktır.

2008 Gürcistan müdahalesi, yalnızca Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne değil; aynı zamanda NATO'nun doğuya genişleme stratejisine karşı bir "sert güç mesajı" niteliği taşımaktadır. 2008 yılında NATO'nun Bükreş Zirvesi'nde, Gürcistan ve Ukrayna'ya üyelik vaadinde bulunulmasının ardından, Rusya'nın Güney Osetya'daki askeri hareketliliği hız kazanmıştır. Moskova destekli milislerin saldırıları üzerine Gürcistan ordusu karşılık vermiştir. Rusya, bu çatışmayı gerekçe göstererek Güney Osetya'ya ve ardından Abhazya'ya geniş çaplı askeri müdahalede bulunmuş; hava saldırıları, deniz ablukası ve kara harekâtı ile Gürcistan'ın askeri altyapısını hedef almıştır. 2008 yılında Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya'ya yönelik askeri müdahalesi, post-Sovyet coğrafyada güç projeksiyonunun ilk açık ve doğrudan örneği olarak değerlendirilmiştir. Bu müdahale, yalnızca Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ihlal etmekle kalmamış; aynı zamanda NATO'nun doğuya genişleme stratejisine karşı bir "sert güç" mesajı niteliği taşımıştır (Toprak ve İsmayıl, 2025: 624). Özellikle 2008 Bükreş Zirvesi'nde Gürcistan'a NATO üyeliği vaadinde bulunulması, Moskova tarafından stratejik bir tehdit olarak algılanmış ve Rusya'nın askeri refleksi tetiklemiştir (Chincharadze ve Goodson, 2024).

Vakanın stratejik arka planında, NATO'nun genişlemesi ve Rusya'nın kırmızı çizgilerinin aşılması yer almaktadır. Rusya'nın müdahalesi, klasik realizm teorileriyle

uyumlu biçimde, çevrenme algısına karşı bir tepki olarak okunabilir. Gerasimov Doktrini'nin öncülü sayılabilecek bu müdahale, askeri güç ile dezenformasyon ve diplomatik araçların iç içe geçtiği hibrit bir stratejinin ilk örneğidir (Crow, 2008). Rusya Savunma Bakanlığı'nın resmî açıklamasın da, müdahalenin gerekçesi "barış gücü askerlerinin korunması" ve "Gürcistan'ın saldırganlığını durdurmak" olarak sunulmuştur (Министерство обороны РФ, 2008).

Uluslararası hukuk açısından ise Rusya'nın müdahalesi, BM Şartı'nın 2(4). maddesinde yer alan kuvvet kullanma yasağını ihlal etmektedir. 26 Ağustos 2008'de Güney Osetya ve Abhazya'nın bağımsızlığının tanınması, uluslararası toplum tarafından büyük ölçüde reddedilmiş; Rusya'nın Kosova örneğini gerekçe göstermesi de hukuki açıdan ikna edici bulunmamıştır (Chincharadze ve Goodson, 2024). Avrupa Birliği tarafından arabuluculukla sağlanan altı maddelik ateşkes anlaşmasına göre, Rusya'nın çatışma öncesi pozisyonlara çekilmesi gerekirken bu yükümlülük yerine getirilmemiştir (Crow, 2008).

Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazya'daki askeri varlığı, donmuş çatışmaların jeopolitik kaldıraç olarak kullanıldığı bir stratejinin parçasıdır. Bu yaklaşım hem bölgesel istikrarı zedelemekte hem de uluslararası hukuk normlarını aşındırmaktadır. Rus akademisyen Dmitriy Orlov'a (Орлов, 2022) göre, müdahale "Batı'nın Gürcistan üzerinden Rusya'yı kışkırtmasına karşı meşru bir savunma" olarak değerlendirilmektedir. Ancak Batılı hukukçular, bu argümanın uluslararası hukukta geçerli bir müdahale gerekçesi oluşturmadığını vurgulamaktadır (Chincharadze ve Goodson, 2024).

Çatışmalar 1 Ağustos 2008'de Güney Osetya'daki köylere yönelik topçu saldırılarıyla başlamış; Gürcistan'ın 7 Ağustos'ta başlattığı karşı operasyon üzerine Rusya 58. Ordu'yu bölgeye sevk etmiştir. Hava saldırıları, kara harekâtı ve deniz ablukasıyla desteklenen operasyonlar sonucunda Rusya, Güney Osetya ve Abhazya'da fiili kontrol sağlamış; Gori ve Kodori Vadisi gibi stratejik bölgelerde ilerlemiştir (Chincharadze ve Goodson, 2024; Война в Грузии, 2008). Çatışmalar sonucunda 15.000'den fazla sivil yerinden edilmiş; özellikle Kodori Vadisi'nde etnik temizlik iddiaları uluslararası gözlemciler tarafından belgelenmiştir. Gürcistan, Rusya ile diplomatik ilişkilerini kesmiş ve NATO ile entegrasyon sürecini hızlandırmıştır. Ancak NATO üyeliği hâlâ gerçekleşmemiştir. RUSI tarafından yapılan analizlerde, Batı'nın 2008'deki tepkisizliğinin Rusya'nın 2014 Kırım ilhakı ve 2022 Ukrayna işgaline zemin hazırladığı vurgulanmaktadır (Crow, 2008).

Diğer taraftan, 2014 yılında Kırım'ın ilhakı ve ardından Donbas bölgesinde yürütülen operasyonlar, Rusya'nın geleneksel askeri kapasiteyi düzensiz taktiklerle harmanlayarak bölgesel düzeni yeniden şekillendirdiği hibrit savaş stratejisinin somutlaşmış örnekleridir. Bu strateji, yalnızca Ukrayna'nın egemenliğini hedef almakla kalmamış; aynı zamanda Avrupa güvenlik mimarisini sarsarak uluslararası hukukta yeni tartışma alanları yaratmıştır (Bingöl, 2023: 39-44).

Kırım'daki gelişmeler, Rusya'nın askeri birliklerini "kimliksiz" biçimde sahaya sürerek parlamento binasını ele geçirmesiyle başlamıştır. 27 Şubat 2014'te gerçekleşen bu operasyon, referandum süreciyle meşrulaştırılmaya çalışılmış; ancak uluslararası gözlemcilerden yoksun ve silahlı baskı altında gerçekleştiği için hukuki geçerliliği büyük ölçüde reddedilmiştir (Demirkıran ve Öner, 2024: 76). Rusya Savunma Bakanlığı, bu süreci "halkın iradesine saygı" olarak tanımlarken (Министерство обороны РФ, 2014), Batılı hukukçular bunun BM Şartı'nın 2(4). maddesini ihlal ettiğini vurgulamaktadır (Galeotti, 2016: 3).

Kırım'ın ilhakı, Rusya'nın "barışçıl birleşme" söylemiyle sunulsa da fiili olarak askeri kontrolün tesis edilmesiyle gerçekleşmiştir. Bu durum, uluslararası hukukta "zorla ilhak" olarak değerlendirilmekte ve Kosova örneğiyle yapılan karşılaştırmalar hukuki açıdan geçersiz sayılmaktadır (Википедия, 2024: 3).

Donbas bölgesindeki çatışmalar ise hibrit savaşın çok katmanlı doğasını ortaya koymuştur. Rusya vekil aktörler ve bilgi alanı üzerinden savaş yürütmüş doğrudan askeri müdahale yerine ayrılıkçı grupları destekleyerek vekil güçler üzerinden etki kurmuş; aynı zamanda Ukrayna devlet kurumlarına yönelik siber saldırılar ve dezenformasyon kampanyaları yürütmüştür (Galeotti, 2016: 2-5). Özellikle 2015 yılında Ukrayna enerji altyapısına yönelik gerçekleştirilen siber saldırılar, hibrit savaşın dijital boyutunu gözler önüne sermiştir (Bachmann vd., 2023: 861).

Rus kaynaklarında Donbas'taki çatışmalar "iç savaş" olarak tanımlanırken, Batılı analizler bu söylemin dezenformasyonun bir parçası olduğunu ve Rusya'nın fiili kontrol sağladığını ortaya koymaktadır. Ursula von der Leyen'in Davos'ta yaptığı açıklamada, "Kırım'ın ilhakı ve Donbas'taki hibrit savaş, Avrupa güvenliği için bir dönüm noktasıdır" ifadesi dikkat çekicidir (Министр обороны ФРГ, 2019).

Kırım ve Donbas örnekleri, uluslararası hukukta "dolaylı işgal" ve "etki alanı müdahalesi" gibi kavramların yeniden tartışılmasına neden olmuştur. Rusya'nın vekil aktörler aracılığıyla yürüttüğü operasyonlar, doğrudan işgal tanımına girmese de yönlendirme ve kontrol unsurları nedeniyle devlet sorumluluğu doğurabilir durumda yorumlanmıştır (Demirkıran ve Öner, 2024: 88). Beraberinde dezenformasyonun siviller üzerindeki psikolojik etkisi, Uluslararası İnsancıl Hukuk (IHL) kapsamında "dolaylı zarar" olarak değerlendirilmektedir. Bachmann ve Putter (2023: 864), dezenformasyonun kinetik saldırılar kadar yıkıcı olabileceğini ve bu alanda hukuki boşlukların bulunduğunu belirtmektedir.

Bu bağlamda da Hibrit Savaş yeni normal haline gelmiştir. 2014-2022 dönemi, Rusya'nın hibrit savaş stratejisini yalnızca taktiksel değil, aynı zamanda kurumsal bir güvenlik paradigması haline getirdiğini göstermektedir. Kırım'da hızlı ve doğrudan ilhak, Donbas'ta ise uzun süreli vekil çatışmalar yoluyla yürütülen hibrit savaş, Rusya'nın bölgesel nüfuzunu pekiştirmiş; NATO ve AB'nin caydırıcılık kapasitesini sınamıştır (Bingöl, 2023: 42; Demirkıran ve Öner, 2024: 90).

8. BM Şartı'nın 51. Maddesi Bağlamında Rusya'nın Müdahale Pratikleri: Gürcistan, Ukrayna ve Karabağ Karşılaştırmalı Analizi

Rusya bu müdahalelerini sadece Birleşmiş Milletler Şartı'nın 51. maddesi, gereğince yapmadı. R2P (Devletin Koruma Sorumluluğu Girişimi) bağlamında da üç müdahaleyi gerçekleştirdi. Örneğin Gürcistan'da daha yüksek bir normatif gündeme hitap etmeye ve duygusal imgeler yaratmaya çalıştılar. Bunun için gerekli olan "soykırım" iddiasının ileri sürülmesiydi. Gürcü saldırganlığı, Putin'in krizin başlarında ortaya attığı ve diğer Rus politikacılar tarafından tekrarlanan bir terim olan 'soykırım' ile eş tutuldu. Bölgedeki olaylarla kıyaslandığında "çok ciddi" bu iddia Rus Liderler için ortamı ısıtan bir araç oldu. Dolayısıyla Rus yetkililer, misyonlarının öncelikle ortaya çıkan bir insani felaketi önlemek, ikinci olarak da Rusya'nın sorumlu olduğu kişileri kurtarmak olduğunu savunmaya başladılar (Allison, 2008: 1152).

Moskova, Gürcistan'ı "uluslararası insani hukuku ihlal etmekle" suçlayarak, müdahale gerekçesi arayışını tamamladı. Lavrov, müdahalenin gerekçesini daha da özelleştirerek

"Rus anayasası ve Rus yasalarının 'koruma sorumluluğunu uygulamamızı kaçınılmaz kıldığını" (Wikisource, 2008) şeklinde bir açıklama ile meşruiyeti anayasaya dayandırdı. Rusya'nın R2P müdahale yöntemini siyasi bir araç olarak kullanmış olduğu, ülkenin R2P zorunluluklarından olan "geniş insani gerekçelerden" ziyade "rus vatandaşlarının savunulması" kaygısından açıkça anlaşılmaktadır. Aynı konu üzerinden Güney Osetya'da yaşananlar neticesinde Rusya tarafından verilen tepkinin orantısının da tartışılması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

Diğer taraftan 51. Madde "devletlere silahlı bir saldırıya uğramaları halinde bireysel veya kolektif meşru müdafaa hakkı" tanır. Ancak bu hakkın kullanımı, saldırının varlığına, müdahalenin orantılılığına ve Güvenlik Konseyi'ne bildirim yükümlülüğüne bağlıdır. Rusya'nın post-Sovyet coğrafyada gerçekleştirdiği askeri müdahaleler, bu normatif çerçeveye sık sık çelişki yaşamış; özellikle Gürcistan ve Ukrayna örneklerinde meşru müdafaa söylemi, uluslararası hukuk açısından ciddi tartışmalara yol açmıştır. Rusya'nın üç farklı müdahale biçimi, BM Şartı'nın 51. maddesinin ne ölçüde esnetilebildiğini ve jeopolitik amaçlarla araçsallaştırıldığını göstermektedir. Gürcistan ve Ukrayna örneklerinde meşru müdafaa söylemi, hukuki gerekçeden çok stratejik meşruiyet üretme aracı olarak kullanılmıştır. Karabağ'da ise bu söyleme ihtiyaç duyulmamış; ancak barış gücü kisvesiyle benzer bir nüfuz alanı yaratılmıştır.

Bu durum, uluslararası hukukta meşru müdafaa kavramının daha net sınırlarla tanımlanması gerektiğini ve hibrit tehditler karşısında yeni normatif araçlara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Uluslararası hukukta meşru müdafaa hakkı, BM Şartı'nın 51. maddesiyle tanımlanmış ve UAD içtihatlarıyla sınırlandırılmıştır. Öte yandan, R2P doktrini, devletlerin sivilleri koruma yükümlülüğünü merkeze alarak müdahale gerekçelerini etik bir zemine taşır.

Rusya'nın post-Sovyet coğrafyadaki müdahaleleri bu iki normatif çerçeveye sık sık gerilim yaşamış; özellikle Gürcistan ve Ukrayna örneklerinde hukuki gerekçeler stratejik amaçlarla araçsallaştırılmıştır. Rusya'nın Güney Osetya ve Abhazyaya yönelik müdahalesi, "barış gücü askerlerine saldırı" gerekçesiyle meşru müdafaa iddiasına dayandırılmıştır. Ancak UAD'nin Nicaragua v. United States kararında (1986), meşru müdafaa hakkının yalnızca doğrudan silahlı saldırıya uğrayan devletler tarafından kullanılabileceği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, Rusya'nın ayrılıkçı gruplara yönelik saldırıları gerekçe göstererek Gürcistan'a müdahale etmesi, ICJ içtihatlarıyla çelişmektedir.

Ayrıca UAD, meşru müdafaa hakkının kullanılabilmesi için saldırının "ölçülebilir, ciddi ve ani" olması gerektiğini belirtmiştir. Gürcistan vakasında, Rusya'nın müdahalesi orantısız güç kullanımı ve geniş çaplı askeri operasyonlarla karakterize edilmiştir (Toprak ve İsmayıl, 2025: 624), bu da müdahalenin savunma değil, güç projeksiyonu olduğu yönündeki yorumları güçlendirmiştir. Kırım'ın ilhaki sürecinde Rusya, "Rus vatandaşlarının korunması" söylemiyle müdahaleyi meşrulaştırmaya çalışmıştır. Ancak UAD'nin Israeli Wall Advisory Opinion kararında (2004), bir devletin başka bir devletin topraklarında kendi vatandaşlarını koruma gerekçesiyle askeri güç kullanmasının meşru müdafaa kapsamında değerlendirilemeyeceği açıkça belirtilmiştir.

R2P doktrini ise sivillerin kitlesel katliam, etnik temizlik veya savaş suçlarına maruz kalması durumunda uluslararası toplumun müdahale sorumluluğunu tanımlar. Koruma Sorumluluğu, devletlerin kendi halklarını soykırım, savaş suçları, etnik temizlik ve insanlığa karşı suçlardan koruma yükümlülüğünü temel alan bir uluslararası normdur. Bu

ilke, 2005 BM Dünya Zirvesi'nde tüm üye devletler tarafından kabul edilmiştir ve egemenlik kavramını "sorumlulukla birlikte gelen yetki" olarak yeniden tanımlar.

Koruma Sorumluluğu

Her devlet, kendi nüfusunu ağır insan hakları ihlallerinden korumakla yükümlüdür. Bu, hem önleyici tedbirleri hem de kriz anında müdahaleyi kapsar.

Uluslararası Yardım ve Kapasite Geliştirme

Diğer devletler ve uluslararası kuruluşlar, koruma sorumluluğunu yerine getiremeyen devletlere yardım etmekle yükümlüdür.

Zamanlı ve Kararlı Kolektif Müdahale

Eğer bir devlet bu sorumluluğu "açık biçimde yerine getiremiyorsa", BM Güvenlik Konseyi öncülüğünde kolektif müdahale yapılabilir. Bu müdahale askeri güç kullanımı da içerebilir, ancak "son çare" olarak değerlendirilmelidir.

Ancak Ukrayna'da böyle bir insani kriz yaşanmadığı gibi, Rusya'nın müdahalesi sivililerin korunması değil, stratejik kontrol amacı taşımaktadır (Demirkıran ve Öner, 2024: 76). Dolayısıyla R2P'nin temel ilkeleri olan "right intention" ve "last resort" kriterleri karşılanmamaktadır. Donbas bölgesinde yürütülen hibrit savaş ise UAD'nin Armed Activities on the Territory of the Congo kararında (2005) tanımladığı "dolaylı işgal" kavramıyla örtüşmektedir. Bu kararda, vekil güçlerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, işgal sorumluluğu doğurabilecek bir eylem olarak değerlendirilmiştir. Karabağ örneğinde Rusya, doğrudan askeri müdahalede bulunmamış; ancak ateşkes anlaşması kapsamında barış gücü göndermiştir. Bu müdahale ne meşru müdafaa ne de R2P söylemiyle gerekçelendirilmiştir. Aksine, tarafların rızasına dayalı bir barış gücü yerleşimi söz konusudur (Toprak ve Ismayıl, 2025: 627).

UAD içtihatları açısından bu durum, "Consent-based Peacekeeping" ilkesiyle uyumludur. Müdahale, tarafların açık rızasıyla gerçekleştiği için uluslararası hukuk açısından meşru kabul edilmektedir. R2P açısından ise, Ermenistan ve Azerbaycan arasında sivillere yönelik sistematik bir soykırım veya etnik temizlik iddiası bulunmadığı için öğretinin devreye girmesi gerekmediği söylenebilir. Rusya'nın müdahale pratikleri, hem BM Şartı'nın 51. maddesini hem de UAD içtihatlarını esneterek stratejik amaçlara hizmet eden hukuki söylemler üretmiştir. R2P doktrini ise, insani gerekçelerin araçsallaştırılması yoluyla meşruiyet üretme çabalarına karşı savunmasız kalmıştır. Bu durum, uluslararası hukukta meşru müdafaa ve insani müdahale kavramlarının daha net, bağlayıcı ve denetlenebilir biçimde yeniden tanımlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

9. Rusya'nın Diğer Müdahalelerinin Güç Projeksiyonuna Sunduğu Katkı

Kırım'ın 2014 yılında Rusya tarafından ilhakı, uluslararası hukukta "zorla toprak edinimi" olarak tanımlanmış ve BM Genel Kurulu'nun 68/262 sayılı kararıyla açık biçimde kınanmıştır. Crawford'un değerlendirmesine (2015: 251-254) göre bu eylem, BM Şartı'nın 2(4). maddesini ihlal etmekle kalmamış; aynı zamanda uluslararası düzenin temel ilkelerine doğrudan meydan okumuştur. Bu ilhak, yalnızca bir toprak kazanımı değil, aynı zamanda uluslararası hukukun normatif sınırlarının test edilmesidir.

Belarus ve Kazakistan örnekleri ise doğrudan savaş değil, askeri varlık üzerinden yürütülen diplomatik baskı stratejilerinin örnekleridir. Belarus'ta 2020 sonrası protestoların bastırılmasında Rusya'nın dolaylı askeri desteği, Moskova'nın iç siyasi süreçlere müdahale kapasitesini göstermiştir. Kazakistan'da ise 2022'de yaşanan iç karışıklık sırasında Kolektif

Güvenlik Antlaşması Örgütü (CSTO) üzerinden yapılan askeri müdahale, Rusya'nın bölgesel güvenlik mimarisini yeniden şekillendirme iradesini ortaya koymuştur (Kofman ve Frolov, 2020: 33-36; Von Essen ve Hedenskog, 2022: 2-4). CSTO'nun Kazakistan'a müdahalesi, örgütün tarihinde ilk kez Article 4 kapsamında askeri güç kullanması açısından dikkat çekicidir. Her ne kadar müdahale "terör tehdidine karşı" gerekçelendirilmiş olsa da sahadaki gerçeklik Tokayev rejiminin iç siyasi rakiplerine karşı desteklenmesi yönündedir. Bu durum, Rusya'nın askeri kapasitesini yalnızca dış tehditlere karşı değil, bölgesel otoriter rejimlerin iç istikrarını korumak amacıyla da kullandığını göstermektedir.

Bu örnekler, Rusya'nın askeri gücünü klasik güvenlik mantığının ötesinde, çok katmanlı bir dış politika enstrümanına dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır. Kırım'da doğrudan ilhak, Belarus'ta dolaylı baskı, Kazakistan'da ise sembolik ama stratejik müdahale biçiminde tezahür eden bu strateji, Moskova'nın bölgesel nüfuzunu pekiştirme ve alternatif bir güvenlik düzeni kurma çabasının parçasıdır. Normatif düzlemde ise bu müdahaleler, uluslararası hukukun temel ilkeleriyle sürekli bir çatışma içindedir. BM Şartı'nın kuvvet kullanma yasağı, UAD içtihatlarında tanımlanan meşru müdafaa sınırları ve R2P doktrininin insani müdahale kriterleri, Rusya'nın söylemleriyle örtüşmemektedir. Özellikle Kırım ve Kazakistan vakalarında, askeri müdahale gerekçeleri stratejik meşruiyet üretimi amacıyla araçsallaştırılmıştır.

Rusya'nın post-Sovyet coğrafyadaki askeri kapasitesi, yalnızca güvenlik üretimi değil; aynı zamanda egemenlik alanlarını daraltan, iç siyasal süreçleri yönlendiren ve uluslararası hukuku esneten bir dış politika aracına dönüşmüştür. Bu dönüşüm, bölgesel güvenlik dengelerini Moskova merkezli hale getirirken, küresel normatif düzenin kırılmasını da gözler önüne sermektedir. Uluslararası toplumun bu stratejik araçsallaştırmaya karşı daha net, bağlayıcı ve denetlenebilir hukuki mekanizmalar geliştirmesi artık bir gereklilik değil, bir zorunluluktur.

Sonuç

Rusya'nın son yirmi yılda yürüttüğü askeri faaliyetler, yalnızca güvenlik sağlama amacıyla değil, aynı zamanda bölgesel ve küresel düzeyde siyasi, ekonomik ve diplomatik çıkarlarını pekiştirme yönünde şekillenmiştir. Bu yaklaşım, askeri kapasitenin salt savunma aracı olmaktan çıkarılıp, çok yönlü bir dış politika enstrümanına dönüştürülmesini ifade eder. Moskova'nın askeri müdahaleleri, doğrudan çatışma çözümünden ziyade, stratejik bölgelerde nüfuz kurma ve karar alma süreçlerini yönlendirme amacı taşımaktadır. Bu bağlamda, askeri varlık yalnızca fiziksel kontrol değil, aynı zamanda siyasi baskı ve diplomatik yönlendirme aracı olarak işlev görmektedir. Özellikle yakın çevresindeki devletlerde yaşanan iç krizlere müdahale biçimi, Rusya'nın çıkarlarını koruma refleksinin askeri araçlarla nasıl pekiştirildiğini göstermektedir.

Rusya'nın askeri stratejisi, klasik savunma mantığının ötesine geçerek, devletin çıkarlarını önceleyen bir dış politika aracına dönüşmüştür. Bu dönüşüm, askeri kapasitenin yalnızca çatışma çözümünde değil, siyasi yönlendirme, diplomatik baskı ve normatif meydan okuma gibi alanlarda da kullanıldığını göstermektedir. Bölgesel güvenlik mimarisi, Moskova'nın stratejik öncelikleri doğrultusunda yeniden şekillendirilmekte; egemenlik kavramı, askeri varlıkla yeniden tanımlanmaktadır.

Bu tablo, yalnızca Rusya'nın dış politika reflekslerini değil, aynı zamanda uluslararası düzenin kırılmasını ve normatif çerçevelerin esnetilebilirliğini de ortaya koymaktadır. Askeri gücün bu şekilde araçsallaştırılması, küresel hukuk sisteminin daha

dirençli ve denetlenebilir mekanizmalarla güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda sorununun çözümüne yönelik olarak;

Rusya'nın yakın çevresindeki krizlere askeri müdahale biçimi, egemenliğin yalnızca toprak bütünlüğü değil, karar alma özerkliği açısından da tehdit altında olduğunu göstermektedir. Bu nedenle: Egemenlik, dış baskıdan arındırılmış siyasal yönelim hakkı olarak yeniden tanımlanmalı; askeri nüfuzun dolaylı egemenlik ihlali olarak değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Müdahale kavramı, yalnızca fiziksel işgal değil, karar süreçlerine yön verme biçimlerini de kapsayacak şekilde genişletilmelidir. Mevcut uluslararası hukuk mekanizmaları, askeri gücün diplomatik araç olarak kullanılmasına karşı yeterli caydırıcılık üretmemektedir. Bu bağlamda BM Güvenlik Konseyi'nin veto mekanizması reforme edilerek, bölgesel müdahalelere ilişkin karar alma süreçleri daha kapsayıcı hale getirilmelidir. Uluslararası Adalet Divanı ve benzeri yargı organlarının yetki alanları, askeri baskı yoluyla siyasal yönlendirme gibi yeni müdahale biçimlerini kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

Rusya'nın askeri stratejisi, bölgesel güvenlik mimarisini kendi çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirmektedir. Bu duruma karşı AGİT ve benzeri örgütler, askeri faaliyetlerin siyasal etkilerini izleyen normatif gözlem mekanizmaları kurmalıdır. NATO dışı ülkeler için alternatif güvenlik garantileri sunan çok taraflı platformlar oluşturulmalı; bu ülkelerin dış baskıya karşı direnç kapasitesi artırılmalıdır. Askeri gücün araçsallaştırılması yalnızca konvansiyonel müdahalelerle sınırlı değildir; siber saldırılar, vekil aktörler ve dezenformasyon kampanyaları da bu stratejinin parçasıdır. Bu nedenle hibrit tehditler, uluslararası hukukta ayrı bir kategori olarak tanımlanmalı; bu tehditlere karşı kolektif normatif savunma mekanizmaları geliştirilmelidir.

Dijital egemenlik, medya direnci ve bilgi güvenliği gibi alanlarda normatif kapasite inşa edilmelidir. Askeri müdahalelerin diplomatik baskı aracı olarak kullanılması, uluslararası ilişkilerde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini zayıflatmaktadır. Bu bağlamda müdahaleye başvuran devletler, uluslararası platformlarda gerekçelerini açık biçimde sunmalı; müdahale sonrası süreçler bağımsız gözlemciler tarafından izlenmelidir. Müdahaleye maruz kalan toplumların uluslararası hukuk mekanizmalarına erişimi kolaylaştırılmalı; mağduriyetin belgelenmesi için dijital arşiv sistemleri kurulmalıdır.

Askeri gücün dış politika aracı olarak kurumsallaşması, yalnızca devletlerarası düzeyde değil, toplumsal düzeyde de normatif etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle; üniversiteler ve araştırma merkezleri, askeri gücün diplomatik araç olarak kullanımını disiplinler arası biçimde inceleyen programlar geliştirmelidir. Sivil toplum kuruluşları, askeri müdahalelere karşı normatif farkındalık kampanyaları düzenlemeli; yerel halkın uluslararası hukuk mekanizmalarına erişimi artırılmalıdır.

Kaynakça

- Adamsky, D., (2018). "From Moscow with Coercion: Russian Deterrence Theory and Strategic Culture", *The Journal of Strategic Studies*, 41(1-2), 33-60.
<https://doi.org/10.1080/01402390.2017.1347872>
- Ak, M. A. (2023). "Rol Teorisinin Ontolojik Güvenlik Boyutunun İncelenmesi: Vladimir Putin'in Balkanlar Politikası", *İçtimaiyat*, 7(2), 45-67.
<https://doi.org/10.3390/rel16060762>
- Allison, R. (2008). "Russia resurgent? Moscow's campaign to Coerce Georgia to Peace", *International Affairs*, 84(6), 1145-1171.

- https://commonweb.unifr.ch/artsdean/pub/gestens/f/as/files/4760/39349_201918.pdf <https://doi.org/10.1111/j.1468-2346.2008.00762.x>, (Erişim Tarihi: 05.11.2025).
- ANKASAM. (2023). "Rusya-Gürcistan Savaşının 15. Yılı", Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, <https://www.ankasam.org/anka-analizler/rusya-gurcistan-savasinin-15-yili>, (Erişim Tarihi: 12.10.2025).
- Askarov, S. (2019). Rusya'nın Gürcistan, Ukrayna ve Suriye'ye Askeri Müdahalelerinin Neo-Realizm Çerçevesinde Analizi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Bachmann, D., Putter, D., ve Duczynski, G. (2023). "Hybrid Warfare and Disinformation: A Ukraine War Perspective", Global Policy, 14, 858-869. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13257>
- Wikisource. (2008). "Address by Sergey Lavrov, Foreign Minister of the Russian Federation, at the 63rd Session of the UN General Assembly, 27 September 2008", [https://en.wikisource.org/wiki/Address by Sergey Lavrov%2C Foreign Minister of the Russian Federation%2C at the 63rd Session of the UN General Assembly%2C 27 September 2008?utm_source=chatgpt.com](https://en.wikisource.org/wiki/Address_by_Sergey_Lavrov%2C_Foreign_Minister_of_the_Russian_Federation%2C_at_the_63rd_Session_of_the_UN_General_Assembly%2C_27_September_2008?utm_source=chatgpt.com), (Erişim Tarihi: 22.11.2025).
- Bingöl, O. (2023). "Rusya Federasyonu'nun 21. Yüzyıl Askeri Doktrini", Bölgesel Araştırmalar Dergisi, 7(1), 13-52.
- Brands, H. (2016). "Paradoxes of the GrayZone", Foreign Policy Research Institute, <https://www.fpri.org/article/2016/02/paradoxes-gray-zone>, (Erişim Tarihi: 15.11.2025).
- Bruusgaard, K. V. (2016). "Russian Strategic Deterrence", Survival, 58(4), 7-26. <https://doi.org/10.1080/00396338.2016.1207945>
- Brzezinski, Z. (2014). Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power, Basic Books.
- Budjeryn, M. (2023). Inheriting the Bomb: The Collapse of the USSR and the Nuclear Disarmament of Ukraine, Johns Hopkins University Press.
- Chincharadze, K., ve Goodson, L. P. (2024). "The Enduring Impact of the 2008 Russo-Georgian War", War Room - U.S. Army War College. <https://warroom.armywarcollege.edu/articles/enduring-impact>, (Erişim Tarihi: 25.11.2025).
- Council of Europe. (2021). "Convention on Cybercrime", European Treaty Series- No. 185, <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/179163/20090225ATT50418EN.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.10.2025).
- Cox, D.G. ve Stanley B. (2018). "US and Russia: The Gray Zone Spiral Toward Open War", E-International Relations, <https://www.e-ir.info/2018/03/07/us-and-russia-the-gray-zone-spiral-toward-open-war>, (Erişim Tarihi: 25.09.2025).
- Crawford, J. (2015). Brownlie's Principles of Public International Law (8th Ed.), Oxford University Press.
- Crow, A. (2008). "Georgia-Russia Conflict Timeline", Royal United Services Institute, <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/georgia-russia-conflict-timeline-includes-south-ossetia-and-abkhazia>, (Erişim Tarihi: 03.11.2025).

- Defence Security Asia. (2025). "Russia Deploy Iskander-M Missiles in Kaliningrad, Warsaw and Berlin on Immediate Target List", <https://defencesecurityasia.com/en/russia-iskander-missiles-kaliningrad-nato-poland>, (Erişim Tarihi: 11.11.2025).
- Demirkıran, Ö., ve Öner, B. G. (2024). "A New Hybrid War Arena: Russia's Interventions in Ukraine in 2014 and 2022", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 25(54), 74-92.
- Dugin, A. (2010). *Rus Jeopolitiği: Avrasyacı Yaklaşım*, (Çev. Vügar İmanov), İstanbul: Küre Yayınları.
- Eken, M., Suman-Chauhan, K., Aubert, B. ve Van Hooft, P. (2025). "Understanding Russian Strategic Culture and the Low-Yield Nuclear Threat", RAND Corporation https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR3800/RR_A3859-1/RAND_RRA3859-1.pdf, (Erişim Tarihi: 08.10.2025).
- Galeotti, M. (2016). "Hybrid, ambiguous, and non-linear? How new is Russia's 'New Way of War'?", Routledge Report, <https://ir101.co.uk/wp-content/uploads/2018/05/galeotti-2016-hybrid-ambiguous-and-non-linear-how-new-is-russia-s-new-way-of-war.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.10.2025).
- Galeotti, M. (2017). *The Modern Russian Army*, Bloomsbury Publishing.
- Giannopoulos, G., Smith H. ve Theocharidou, M. (2020). "The Landscape of Hybrid Threats: A Conceptual Model", Hybrid CoE, <https://www.hybridcoe.fi/publications/the-landscape-of-hybrid-threats-a-conceptual-model>, (Erişim Tarihi: 08.10.2025).
- Grisé, M., Cozad, M., Dowd, A. M., Hvizda, M., Kennedy, J., Kepe, M., de Lataillade, C., Marcinek, K., ve Woodworth, D. (2025). "Russia's Military After Ukraine: Potential Pathways for the Postwar Reconstitution of the Russian Armed Forces", RAND Corporation, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR2700/RR_A2713-1/RAND_RRA2713-1.pdf, (Erişim Tarihi: 21.09.2025).
- Hehir, A. (2012). *The Responsibility to Protect: Rhetoric, Reality and the Future of Humanitarian Intervention*, Red Globe Press.
- IISS. (2020). *Russia's Military Modernisation: An Assessment*. Routledge: 17-21. <https://doi.org/10.4324/9781003143383>
- Jensen, T. (2019). "Restricted Hybrid Warfare: Confining the Gray Zone Debate", Harvard University, <https://dash.harvard.edu/server/api/core/bitstreams/b36b5cf4-e68e-4a01-a57f-e6434214290a/content>, (Erişim Tarihi: 30.11.2025).
- Jokinen, J. ve Normark, M. (2022). "Hybrid Threats from Fnon-state Actors: A Taxonomy", Hybrid CoE Research Report 6, <https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2022/05/20220609-Hybrid-CoE-Research-Report-6-Non-state-actors-WEB.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.11.2025).
- Khomenko, I. (2025). "Russia Deploys Iskander Missiles in Kaliningrad, Putting NATO Capitals From Warsaw to Berlin in Range", <https://united24media.com/latest-news/russia-deploys-iskander-missiles-in-kaliningrad-putting-nato-capitals-from-warsaw-to-berlin-in-range-11633>, (Erişim Tarihi: 22.11.2025).
- Kofman, M., ve Frolov, A. (2020). "Russian Military Strategy: Core Tenets and Operational Concepts", *Journal of Slavic Military Studies*, 33(3), 20-45.

- Kühn, U. (2020). "Preventing Escalation in the Baltics: A NATO Strategy for the Kaliningrad Challenge", Carnegie Endowment for International Peace, https://carnegie-production-assets.s3.amazonaws.com/static/files/Kuhn_Baltics_INT_final_WEB.pdf, (Erişim Tarihi: 25.09.2025).
- Lubell, N. (2012). Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors, Oxford University Press.
- Makang, J-M. (2014). "Review of " The Morality of War (2nd Ed.)", Essays Philos, 16(1), 106–114. <http://dx.doi.org/10.7710/1526-0569.1527>
- Mitzen, J. (2006). "Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma", European Journal of International Relations, 12(3), 341–370. <https://doi.org/10.1177/1354066106067346>
- Moore W. (2025). "Russian Expert Explains the Role of Iskander Missiles in Kaliningrad" <https://voennoedelo.com/en/posts/id1080-iskander-missiles-in-kaliningrad-a-strategic-move-to-counter-nato>, (Erişim Tarihi: 22.11.2025)
- Prina, F. (2024). "Fantasies of Cultural Sovereignty and National Unity: Russia's Ontological (In)Security and Its Assertion of Spiritual-Moral Values", International Politics, <https://eprints.gla.ac.uk/330618/1/330618.pdf>, (Erişim Tarihi: 16.10.2025).
- Roscini, M. (2014). Cyber Operations and the Use of Force in International Law, United Kingdom: Oxford University Press.
- Russian Federation. (2014). "Military Doctrine of the Russian Federation", Kremlin Archives, https://rusmilsec.blog/wp-content/uploads/2021/08/mildoc_rf_2014_eng.pdf, (Erişim Tarihi: 14.10.2025).
- Ruys, T. (2010). Armed Attack and Article 51 of the UN Charter, Cambridge University Press.
- Ryngaert, C. (2010). "Extraterritorial Use of Force Against Non-State", Actors By Noam Lubell, UK: Oxford University Press, https://law.unimelb.edu.au/data/assets/pdf_file/0011/1687250/Ryngaert.pdf, (Erişim Tarihi: 01.11.2025).
- Skladanowski, M. (2025). "Religion in the Russian National Security System: An Ontological Security Perspective and the Problem of the (De)Secularisation of Putin's Russia", Religions, 16(762), 1-16. <https://doi.org/10.3390/rel16060762>
- Tannenwald, N. (2007). The Nuclear Taboo: The United States and the Non-Use of Nuclear Weapons Since 1945, Cambridge University Press.
- Uluslararası Politika Akademisi. (2024). "Oreshnik Füze Sistemi: Rusya'nın Caydırıcılık Stratejisi ve Ukrayna Savaşındaki Yeri", <https://politikaakademisi.org/2024/12/02/oreshnik-fuze-sistemi-rusyanin-caydiricilik-stratejisi-ve-ukrayna-savasindaki-yeri>, (Erişim Tarihi: 22.10.2025).
- Von Essen, M., ve Hedenskog, J. (2022). "Russia's CSTO Intervention in Kazakhstan: Motives, Risks and Consequence", SCEEUS, <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/russias-csto-intervention-in-kazakhstan.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.10.2025).

Википедия. (2024). “Аннексия Крыма Российской Федерацией”, https://ru.wikipedia.org/wiki/Аннексия_Крыма_Российской_Федерацией, (Erişim Tarihi: 19.10.2025).

Министерство обороны Российской Федерации. (2008). “Операция по принуждению Грузии к миру”, https://ru.wikipedia.org/wiki/Война_в_Грузии, (Erişim Tarihi: 05.10.2025).

Министр обороны ФРГ. (2019). “Аннексия Крыма и гибридная война на Донбассе были для нас настоящим шоком”, Gordonua, <https://gordonua.com/news/war/ministr-oborony-frg-anneksiya-kryma-i-gibridnaya-voyna-na-donbasse-byli-dlya-nas-nastoyashchim-shokom-682482.html>, (Erişim Tarihi: 06.11.2025).

Орлов, Д. (2022). “Война 08.08.08: Грузия, Южная Осетия и Абхазия”, https://wsem.ru/publications/godovshchina_nacala_voini_v_yuzhoy_osetii_deistviya_inoagentov_v_rossii_308, (Erişim Tarihi: 13.11.2025).

Katkı Oranları ve Çıkar Çatışması / Contribution Rates and Conflicts of Interest

Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.	Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Üretken Yapay Zeka Kullanımı	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde üretken yapay zeka araçları kullanılmamıştır.	Use of Generative Artificial Intelligence	No generative artificial intelligence tools were used during the preparation of this study.
Yazar Katkıları	Bu çalışmanın yazarları eşit oranda katkı sağlamışlardır.	Author Contributions	The authors contributed equally to this work.
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.	Conflicts of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.	Grant Support	The author acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.	Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0

Extended Summary

The history of war, as old as human history, has always had a transformative impact on the fate of places. Conflicts over distribution have been inevitable, especially in these geopolitically important regions, rich in both surface and underground resources. One of these regions, known as hot conflict zones, is the eastern front, which witnessed the bloodiest clashes of World War II and corresponds to the present day Ukraine-Russia battlefield.

The history of Eastern Europe has been the subject of numerous studies, both for its natural resource potential and its geopolitical importance. Numerous conflicts, such as Operation Barbarossa, have occurred in the region stretching from the Baltic to the Black Sea, and German and Russian forces clashed in World War II. As explained in geopolitical theories, the region, with its significant dominance and resources, has become a historical and contemporary battleground, attracting the attention of international actors and paving the way for the development of new strategies. Throughout history, military exercises in challenging geographies have demonstrated that those strong on the ground and at the negotiating table have been able to successfully operate in numerous regional and global arenas, becoming the dominant power, due to the circumstances of the period. The Ukrainian war, a constant topic of discussion in today's international relations, should be evaluated not only in terms of geopolitical dominance but also in terms of resource sharing and territorial acquisition. While military geography studies typically assess and analyze the physical and human characteristics of geography, it is necessary to integrate the technological warfare waged by remote control in the 21st century into this traditional discipline. This means that wars are now rapidly evolving from a local to a regional and global dimension. One of the most recent examples of this is the 2025 Iran-Israel-US war.

The Eastern Front, the longest north-south front of World War II, which caused major conflicts in history and claimed millions of lives, was chosen as the research area. Seven Ukrainian and four Russian cities were selected from this region, and spatial analyses were conducted focusing on these border cities. ArcGIS 10.5 was used to digitally map the physical conditions of the study area. Photographs and information from various sources, including tanks, aircraft, weapons, military uniforms, war horses, war dogs, rangers, and other technological devices from the World War II era, were used to compare the victors and losers of the armies historically.

Analyses and research have shown that elevations vary between 1,819 m and -212 m, with elevations increasing north and northwest, plains and plateaus extending to the west, east, and south, and slopes shaped by topographic conditions. As the terrain progresses northward, slopes increase, north and south exposures are proportionally greater, temperature decreases from south to north, humidity increases, and precipitation varies depending on landforms. An analysis of 11 cities located in the Ukraine-Russia border region, which can be considered a war zone, revealed that although the cities are protected by natural barriers such as mountains, rivers, marshes, or lakes, their low elevations make them vulnerable to attack during land operations. However, the region's unique challenges due to climate, soil, and hydrographic characteristics have always manifested themselves in combat. The presence of swamps, mud, and a soil structure that freezes and thaws due to seasonal temperature fluctuations have challenged armies. Another challenge is the region's extreme cold during the winter months, which can lead to the freezing of unequipped soldiers. Despite the disadvantages of cold and mud, important minerals and grain production make the region a key asset. When we add these physical and human geographical features to its geopolitical importance and its status as a gateway to the Caucasus and the Black Sea, the central theme of the Ukrainian War emerges.

Ukraine, situated on the line between the axes of power, evokes the definition of a border-roof country. NATO, established during the Cold War to prevent the expansion of the Iron Curtain, is now intervening to limit Russian dominance in Eastern Europe. Russia, disturbed by the expansion of NATO's sphere of influence into Eastern Europe, has attacked Ukrainian territory and annexed Crimea, making its presence felt in international relations and demonstrating its intention to return to the pre 1990 era and expand. While some regions along the Ukrainian-Russian border, particularly Crimea, remain de facto under Russian control, they still de jure belong to the independent Ukrainian state.

From antiquity to the present, natural disasters have had a significant impact on societies, creating turning points and altering the course of history. Over the past 85 years, it has become clear that geographical conditions and natural disasters have impacted warring parties to varying degrees.